

Ailelere Öneriler

1. Dil ve konuşma sorunu olduğunu sezdiğiniz ya da kuşkulandığınız çocuğun bir dil ve konuşma terapisti tarafından değerlendirilmesini sağlayınız. Bulduğunuz şehirde bir dil ve konuşma terapisti yoksa işitme ve zihin engelliler alanında eğitim görmüş öğretmenlerden, psikologlardan, işitmenin ölçülmesi ve cihazlandırma alanında eğitim görmüş odyologlardan, bu konuya ilgi duyan ve kendilerini bu konuda yetiştirmeye çalışan kişilerden yararlanmanızın çocuğunuza yardımcı olabilir. Bu kişilerin önerilerinin yanlış değil - ama sınırlı ve yetersiz olabileceğini de göz önünde bulundurun.

2. Çocuğunuzun nasıl konuştuğundan çok ne söylediğine dikkat edin. Eğer nasıl konuştuğuna dikkat etmek istiyorsanız, olumsuzluklara değil olumlu davranışlara dikkat edin ve bunları pekiştirin. Çocuğunuzun yapamadıklarını düzeltmeye çalışmak yerine, yapabildiklerinden yola çıkarak yapamadıklarını neden yapamadığının farkına varmasını sağlamak yoluyla sistemi kavramasına yardımcı olun.

3. Bir çocuğu başka çocukla kıyaslamayın. Onu kendi içerisinde ve zaman doğrultusunda değerlendirin.

ÖĞRETMENLERE ÖNERİLER

Dil ve konuşma bozukluklarının erken teşhis edilmesi ve bu bozukluklara erken müdahalede bulunmak çocuğun okul performansı için son derece önemlidir. Dil ve konuşma güçlüğü olan çocuğun öğrenme yaşantısında öğretmenin gözlemleri ve yaklaşımları büyük önem taşımaktadır. Öğretmen dil ve konuşma güçlüğü yaşayan çocukları fark etmeli ve bu çocukların eğitim ortamında yaşayacağı risklere yönelik gerekli tedbirleri alarak onları derslerde desteklemelidir. Bu destekler öğrencilerin sosyal kabul ve iletişim sorunları olabileceği gibi ders programı, kullanılan materyallerin ve yöntemlerin yeterli ve etkili olup olmadığını kontrol etmeyi ve bu konuda gerekli değişiklikleri yapmayı da içermektedir.

Dil ve konuşma güçlüğü olan bireyler için sadece eğitimsel düzenlemelerin yapılması yeterli olmayabilir. Özellikle tıbbi destek ve ya daha farklı bir eğitimsel destek gerektiren durumlarda önce rehber öğretmeni ve okul yönetimini bilgilendirmeli sonra da aile ile iletişime geçmelidir. Ailenin de görüş ve onayı alınarak çocuk değerlendirilmek üzere RAM'a yönlendirilmelidir. Bu süreçte öğretmenler, çocuğun değerlendirme istek formunda RAM tarafından istenilen gelişim alanlarını dikkatli bir şekilde doldurmalı ve değerlendirme sürecine katkı sağlayabilecek kendi gözlem ve değerlendirmelerini içeren ayrıntılı bir rapor sunmalıdır.

Öğretmenler dil ve konuşma güçlüğünde tanı almış öğrencileri için mutlaka işlevsel BEP hazırlamalı ve öğrencilerin akademik ve sosyal gelişimlerini yakından takip etmelidirler. Ayrıca dil ve konuşma güçlüğü tanısı almış öğrencilerin başarılı oldukları beceriler öne çıkarılarak başarıyı tatmaları sağlanmalı ve öğrencilerin kendine güven ve motivasyonları artırılmalıdır.

**Dil ve Konuşma
Yetersizliğinden
Etkilenmiş Birey**

DİL VE KONUŞMA GÜÇLÜĞÜ ÇEKEN BİREY

Sözel iletişimde farklı seviye ve biçimlerde ortaya çıkan aksaklıklar ve düzensizlikler nedeniyle dili kullanma, konuşmayı edinme ve iletişimdeki güçlüklerin, bireyin eğitim performansı ve sosyal uyumunu olumsuz yönde etkilemesi durumudur.

Konuşma, hoş olmayan bir sesle ve yaşına uygun olmayan veya anlaşılmayan bir şekilde yapılır, dolayısıyla normalden çok farklılık gösterir ve dikkati konuşana çeker ise genellikle engelli konuşma olarak kabul edilir. Bir başka deyişle konuşma esnasında dinleyenlerin çoğu, çoğu kez ne söylendiğine değil de nasıl söylendiğine dikkat ediyor, çoğu konuşmayı umduklarından farklı buluyor ve konuşan ne söyleyeceğini değil de nasıl söyleyeceğini düşünür veya o endişe içinde olur ise o konuşma, engelli bir konuşma sayılabilir.

Dil ve Konuşma Bozukluğu Nasıl Fark Edilir?

- ❖ Kelimenin içindeki bir sesin yanına aynı sesi veya başka bir sesi ekleyerek çıkarırlar. "Aşağı" yerine "şağı", "saat" yerine "sahat" gibi.
- ❖ Kelime içindeki bir sesin yerine başka bir ses çıkarırlar. Örneğin; "arı" yerine "ayı", "araba" yerine "ayaba", kitap yerine "kipat" gibi.
- ❖ Sesleri olağandışı uzatırlar. "B-b-b-baca" gibi.
- ❖ Kelimeleri ve heceleri tekrar ederler. "P -p- peki", "ol-ol-olmaz" gibi.
- ❖ Konuşurken yüzde gerilim, kaş göz oynatma, başın ani hareketleri gibi istenmeyen jestler gözlemlenir.
- ❖ Düzensiz solunum ve kararsız konuşmaya bağlı olarak kelimelerde tuhaf vurguların ortaya çıkmasına neden olur.
- ❖ Konuşmaları kısıtlıdır ve sözcük dağarcıkları yetersizdir.
- ❖ Durmadan ses çıkarırlar fakat çıkardıkları sesler konuşma özelliği göstermez.
- ❖ İsteklerini, duygularını doğrudan insanlara eşyalara vurma, çarpma, itme gibi hareketlerle belli ederler.
- ❖ Konuşma sesi gür ya da zayıf çıkar.
- ❖ Ses tonları farklılık gösterir.
- ❖ İsteklerini anlatma yerine jest, mimik ya da başka tür işaretler kullanırlar.
- ❖ Konuşma sesi tizlik ve peslik yönünden cinsine, yaşına ve beden yapısına uygun değildir.

Dil ve konuşma bozukluklarının sebepleri nelerdir ve tanısı nasıl konur?

Dil ve konuşma bozukluklarının çeşitli nedenleri vardır. Konuşmayı sağlayan kas ve kemik yapılarındaki değişiklikler, yarık damak, diş problemleri, beyin ya da sinirlerde meydana gelen problemler, işitme kaybı, serebral palsi gibi nörolojik bozukluklar, beyin hasarı ve mental retardasyon (zeka geriliği), otizm, asperger, down sendromu, apert sendromu, velokardiyofasiyal sendrom gibi genetik sendromlar, dil ve konuşma problemlerinin nedenleri arasında sayılabilir. Reflü, polipler, nodüller, ses tellerindeki rahatsızlıklar ve gırtlak kanseri gibi hastalıklar da ses kaynaklı konuşma bozukluklarının nedenleri arasındadır.

Dil ve konuşma bozuklukları nasıl saptanır?

Bireydeki dil bozukluğunun dilin hangi bileşeni veya bileşenleriyle ilgili olduğunu saptamak için dil değerlendirmesinin geniş bir yelpazede, dili oluşturan tüm bileşenlerin, dil ve konuşma terapisti tarafından teker teker değerlendirilerek yapılması gerekir. Konuşma bozukluğunda ise kişi hangi sesleri çıkartabiliyor, hangilerini çıkartamıyor ya da hangi sesleri kelimenin belirli yerlerinde kullanabiliyorken hangilerini kullanamıyor gibi faktörleri (örneğin "k" sesini hece başı pozisyonda kullanabiliyorken, hece sonu veya ortasında kullanamıyor vb.) belirleyen testleri yaparak ya da konuşmanın akıcılığını ve hızını ölçerek bir konuşma değerlendirmesi sağlanabiliyor. Böylece bireyin dil ve konuşma problemi daha ayrıntılı analiz edilebiliyor ve dilin hangi bileşeninde ya da konuşmanın hangi bölümünde ne kadar bozukluk olduğunun saptanmasıyla bireye uygun terapi planı hazırlanabiliyor. Gerekli görüldüğü durumlarda terapist; işitme testi, KBB ya da nörolojik muayene de isteyebilir ve bireyin bu sayede yetersizlik türü saptanmış olur.